

अनुसूचित जमाती व इतर पारंपारिक वन
निवासी (वनहक्कांची मान्यता) अधिनियम,
२००६ आणि नियम २००८

सामूहिक वनहक्कांचे संवर्धन व व्यवस्थापन
आराखडे तयार करणे व त्याची अंमलबजावणी
करण्यासाठी जिल्हास्तरीय कन्व्हर्जन्स
समितीची स्थापना करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
आदिवासी विकास विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: वहका-२०१६/प्र.क्र.८२/का-१४
मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०००३२
दिनांक:- २८ जुलै, २०१६.

वाचा -

- १) अनुसूचित जमाती व इतर पारंपारिक वन निवासी (वन हक्कांची मान्यता) अधिनियम २००६ व नियम २००८ आणि सुधारित नियम २०१२.
- २) आदिवासी विकास विभाग, शासन निर्णय क्र. पेसा-२०१५/प्र.क्र.१९/का.१७, दि.२१/०४/२०१५.
- ३) आदिवासी विकास विभाग, शासन निर्णय क्रमांक: वहका-२०१५/प्र.क्र.११०/का-१४, दि. ६ जानेवारी, २०१६

प्रस्तावना :-

अनुसूचित जमाती व इतर पारंपारिक वन निवासी (वनहक्कांची मान्यता) अधिनियम, २००६ व नियम, २००८ आणि सुधारित नियम, २०१२ नुसार अनुसूचित जमाती व इतर पारंपारिक वन निवासी यांना कलम ३ (१) नुसार वैयक्तिक व सामूहिक वनहक्क किंवा दोहोंचे धारणाधिकार मिळण्याचे अधिकार प्राप्त झालेले आहेत. यामध्ये अनुसूचित जमाती किंवा इतर पारंपारिक वननिवासी यांना स्वतःच्या उपजीविकेकरिता शेती कसण्यासाठी वनजमिनी धारण करण्याचा व त्यामध्ये राहण्याचा हक्क; निस्तार सारखे हक्क; गावाच्या सीमांतर्गत किंवा सीमेबाहेर पारंपारिकरीत्या गोळा केले जाणारे गौण वनोत्पादन गोळा करणे, त्याचा वापर करणे किंवा त्याची विल्हेवाट लावणे यासाठी स्वामित्व हक्क; पाण्यामधील मत्स्य व अन्य उत्पादने, चराई करणे, पारंपारिक मोसमी साधनसंपत्ती मिळविण्यास हक्कदार असणे; निरंतर वापर करण्यासाठी पारंपारिकरीत्या संरक्षण व संवर्धन करण्यात आलेल्या कोणत्याही सामाजिक वनस्रोताचे संरक्षण, पुनर्निर्माण, संवर्धन, व्यवस्थापन करण्याचे हक्क इ. विविध वनहक्क प्राप्त झाले आहेत.

अनुसूचित जमाती व इतर पारंपारिक वन निवासी (वनहक्कांची मान्यता) अधिनियम, २००६ व नियम, २००८ तसेच सुधारित नियम, २०१२ ची प्रभावीपणे अंमलबजावणी करण्याची विशेषतः या कायद्यांतर्गत कलम ३(१) खाली मंजूर करण्यात येणाऱ्या सामूहिक वनहक्कांचे (CFR) नियोजनबद्ध पद्धतीने व्यवस्थापन करून ग्रामसभेचे बळकटीकरण करण्याकरिता अशासकीय संस्थामार्फत राबविण्यात येणाऱ्या प्रकल्पावर संनियंत्रण ठेवणे, मार्गदर्शन करणे, योजनेचे मुल्यमापन करणे तसेच योजनेचा नियमित आढावा घेण्याकरिता दिनांक ०५/०३/२०१४ च्या शासन निर्णयान्वये राज्यस्तरीय सुकाणू समितीची (State Level Steering Committee) स्थापन करण्यात आली आहे.

अनुसूचित जमाती व इतर पारंपारिक वन निवासी (वनहक्कांची मान्यता) अधिनियम, २००६ व नियम, २००८ आणि सुधारित नियम, २०१२ नुसार अनुसूचित जमाती व इतर पारंपारिक वन निवासी यांना कलम ३ (१) अन्वये मंजूर सामूहिक वनहक्कांचे UNDP-MOTA पथदर्शी प्रकल्पाच्या धर्तीवर संदर्भ क्र. ३ येथील दिनांक ६ जानेवारी, २०१६ च्या शासन निर्णयातील “परिशिष्ट ब” मध्ये दर्शविलेल्या ठाणे जिल्ह्यातील १० गावांचे संवर्धन व व्यवस्थापन आराखडे वन निकेतन, ठाणे या स्वयंसेवी संस्थेच्या सहाय्याने तयार करण्याकरिता व “परिशिष्ट क” मध्ये दर्शविलेल्या रायगड जिल्ह्यातील १० गावांचे संवर्धन व व्यवस्थापन आराखडे साकव पेण प्रकल्प, रायगड या स्वयंसेवी संस्थेच्या सहाय्याने तयार करण्याकरिता संदर्भ क्र. ३ येथील शासन निर्णयान्वये प्रशासकीय मान्यता देण्यात आली आहे. आता उक्त ठाणे जिल्ह्यातील १० व रायगड जिल्ह्यातील १० गावांमधील व्यवस्थापन आराखडे तयार करण्यासाठी व त्याची अंमलबजावणी करण्यासाठी क्षेत्रीय स्तरावर कार्यरत असलेल्या वेगवेगळ्या शासकीय यंत्रणांचे समन्वयन साधून एककेंद्राभिमुखता (Convergence) करण्याची गरज असल्याची बाब शासनाच्या विचाराधिन होती. त्यास अनुसरून पुढीलप्रमाणे शासन आदेश निर्गमित करण्यात येत आहेत :-

शासन निर्णय:-

सामूहिक वनहक्क (सामूहिक वनसंसाधन) मंजूर करण्यासंदर्भात वनावर उपजिविका अवलंबून असलेल्या ग्रामीण समूहाच्या शाश्वततेकरिता वनांचे व नैसर्गिक साधन संपत्तीचे संरक्षण व दिर्घकाळ शाश्वतता राखण्याकरिता परिणामकारक व कार्यक्षम व्यवस्थापनाची पद्धत अवलंबविण्यासाठी वन निकेतन, ठाणे या स्वयंसेवी संस्थेमार्फत हाती घेतलेल्या ठाणे जिल्ह्यातील १० गावांसाठी व साकव पेण प्रकल्प, रायगड या स्वयंसेवी संस्थेमार्फत हाती घेतलेल्या रायगड जिल्ह्यातील १० गावांसाठी तयार केलेल्या संवर्धन व व्यवस्थापन आराखड्यानुसार सामूहिक वनहक्कांची अंमलबजावणी करण्यासाठी व घ्यावयाच्या कामांसाठी वन विभाग, कृषि, पशुसंवर्धन व मत्स्यव्यवसाय विभाग, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, (मनरेगा घटक) यांच्या सहकार्याने सामूहिक वनहक्कांचे व्यवस्थापन करण्यासाठी क्षेत्रीय स्तरावरील विविध शासकीय यंत्रणांच्या सेवा उपलब्ध करून देणे तसेच सामूहिक वनहक्कांतर्गत ग्रामसभांकडून हाती घेतलेल्या कामांचे समन्वयन साधण्यासाठी “जिल्हास्तरीय कन्व्हर्जन्स समिती” स्थापन करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

जिल्हाधिकारी हे “जिल्हास्तरीय कन्व्हर्जन्स समिती” चे अध्यक्ष असतील व वन विभागाचे उपवन संरक्षक (DCF) हे सदस्य सचिव असतील. सदर समितीची रचना खालीलप्रमाणे राहिल :-

१) जिल्हाधिकारी	:	अध्यक्ष
२) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हापरिषद,	:	सदस्य
३) प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प	:	सदस्य
४) जिल्हा अधिक्षक कृषी अधिकारी	:	सदस्य
५) जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी	:	सदस्य
६) सहाय्यक संचालक, मत्स्यव्यवसाय संचालनालय	:	सदस्य
७) जिल्ह्यातील संबंधित अशासकीय संस्थेमधील प्रत्येकी एक प्रतिनिधी		
अ) जिल्हा ठाणे - वन निकेतन, ठाणे	:	सदस्य
ब) जिल्हा रायगड - साकव पेण प्रकल्प, रायगड	:	सदस्य
८) उप वनसंरक्षक	:	सदस्य सचिव

समितीच्या कार्यान्वयामध्ये वरीलप्रमाणे अन्य विभागाच्या अधिकाऱ्यांची आवश्यकता असल्यास समिती त्यांना बैठकीसाठी आमंत्रित करू शकेल. तसेच ग्रामसभांचे २ प्रतिनिधी दरवर्षी आळीपाळीने कार्यरत असतील.

“जिल्हास्तरीय कन्व्हर्जन्स समिती” ठाणे व रायगड या २ जिल्ह्यातील २० गावांमधील सामुहिक वनहक्कांची अंमलबजावणी करण्यासाठी क्षेत्रीय स्तरावरील उपलब्ध विविध शासकीय यंत्रणांचे (Resources) कन्व्हर्जन्स करेल.

ग्रामसभेचा १० वर्षे कालावधीचा “संवर्धन व वन व्यवस्थापन आराखडा” हा वन विभागाच्या वर्कींग प्लॅनचा अविभाज्य भाग राहील. पेसा अंतर्गत गावांना त्यांच्या सामूहिक वनहक्क आराखड्याच्या अंमलबजावणीसाठी आदिवासी विकास विभागाच्या ५ टक्के निधीतून संदर्भ क्र. ३ येथील दिनांक २१/०४/२०१५ च्या शासन निर्णयातील तरतूदीनुसार खर्च करण्याची मुभा राहिल.

ठाणे व रायगड या २ जिल्ह्यातील २० गावांची यादी सोबतच्या परिशिष्ट-अ मध्ये नमूद केली आहे. आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक हे या समित्यांची नोडल एजन्सी म्हणून काम पाहतील.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१६०७२८१६५८३९९३२४ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(प्रभाकर बा. गावडे)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत -

१. मा.मंत्री, आदिवासी विकास यांचे खाजगी सचिव
२. मा. राज्यमंत्री, आदिवासी विकास यांचे खाजगी सचिव
३. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई.
४. प्रधान सचिव, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
५. प्रधान सचिव (कृषी व पदुम), मंत्रालय, मुंबई
६. सचिव (वने), महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
७. आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक
८. आयुक्त, आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे.
९. सर्व जिल्हाधिकारी.
१०. सर्व मुख्य प्रशासकीय अधिकारी, जिल्हापरिषद.
११. अपर आयुक्त, आदिवासी विकास, ठाणे, नाशिक, नागपूर, अमरावती,
१२. सर्व प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प.
१३. संबंधित अशासकिय संस्था, वन निकेतन, ठाणे / साकव पेण प्रकल्प, रायगड ,
१४. सर्व उप सचिव/अवर सचिव/कार्या.अधिकारी, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई- ३२
१५. निवड नस्ती.(का.१४)आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

शासन निर्णय, आदिवासी विकास विभाग, क्रमांक: वहका-२०१६/प्र.क्र.८२/का-१४,

दिनांक :- २८ जुलै, २०१६ सोबतचे सहपत्र

“परिशिष्ट- अ”

अनुसूचित जमाती व इतर पारंपारिक वन निवासी (वनहक्कांची मान्यता) अधिनियम, २००६ आणि नियम २००८

सामुहिक वनहक्कांचे संवर्धन व व्यवस्थापन आराखडयाच्या अंमलबजावणीसाठी जिल्हास्तरीय कन्व्हर्जन्स समितीची स्थापना करण्याबाबत.

ठाणे व रायगड या २ जिल्हयातील २० गावांची यादी खालीलप्रमाणे :-

ठाणे जिल्हयातील १० गावे

अ.क्र.	संस्थेचे नांव	गावांची नावे	ग्रामपंचायत	तालुका	जिल्हा	सामुहिक वनहक्कातील क्षेत्र (हे.)
१	वन निकेतन, ठाणे	भांगवाडी	माळ	मुरबाड	ठाणे	६५.००
२	वन निकेतन, ठाणे	दिवाणपाडा	भोरांडे	मुरबाड	ठाणे	३९.००
३	वन निकेतन, ठाणे	शिरवाडी	दहीगांव चाफे	मुरबाड	ठाणे	४३.००
४	वन निकेतन, ठाणे	दुर्गापूर	कळंभाड (भो)	मुरबाड	ठाणे	२०२.००
५	वन निकेतन, ठाणे	भेरेवाडी	सोनावळे	मुरबाड	ठाणे	११२.००
६	वन निकेतन, ठाणे	शिसेवाडी	झाडघर	मुरबाड	ठाणे	९९.००
७	वन निकेतन, ठाणे	बनाचीवाडी	झाडघर	मुरबाड	ठाणे	६३.००
८	वन निकेतन, ठाणे	खरपटवाडी	झाडघर	मुरबाड	ठाणे	४०.००
९	वन निकेतन, ठाणे	पेजवाडी	भोरांडे	मुरबाड	ठाणे	५५.००
१०	वन निकेतन, ठाणे	विद्यानगर	पळू	मुरबाड	ठाणे	४९.००

रायगड जिल्हयातील १० गावे

अ.क्र.	संस्थेचे नांव	गावांची नावे	ग्रामपंचायत	तालुका	जिल्हा	सामुहिक वनहक्कातील क्षेत्र (हे.)
१	साकव पेण प्रकल्प,	पाबळ	पाबळ	पेण	रायगड	७३.१८
२	साकव पेण प्रकल्प,	कोंडवी	पाबळ	पेण	रायगड	१३०१.१२
३	साकव पेण प्रकल्प,	कुर्नाड	पाबळ	पेण	रायगड	६८८.९४
४	साकव पेण प्रकल्प,	उसर	पाबळ	पेण	रायगड	७३.०५
५	साकव पेण प्रकल्प,	कळड	पाबळ	पेण	रायगड	११७.३१
६	साकव पेण प्रकल्प,	जिर्णे	पाबळ	पेण	रायगड	४१२.९४
७	साकव पेण प्रकल्प,	जांबोशी	पाबळ	पेण	रायगड	१८०.७७
८	साकव पेण प्रकल्प,	रेवाली	पाबळ	पेण	रायगड	४२.५६
९	साकव पेण प्रकल्प,	वराप	वराप	पेण	रायगड	२०३.६२
१०	साकव पेण प्रकल्प,	बोरीचा माळ	वराप	पेण		२६१.९४